

30. Sumagaýsay L. (2020). The pandemic has more than doubled food-delivery apps' business. Now what? Market Watch, 27 November. URL: <https://www.marketwatch.com/story/the-pandemic-has-more-than-doubled-americans-use-of-food-delivery-apps-but-that-doesnt-mean-the-companies-are-making-money-11606340169>.

31. Topham G. Deliveroo dampens IPO expectations as investors raise workers' rights concerns. The Guardian, 2021. 29 March. URL: <https://www.theguardian.com/business/2021/mar/29/deliveroo-ipo-investors-workers-rights>.

32. Van Deursen A. J., Van Dijk J. A. The digital divide shifts to differences in usage. *New Media & Society*, 2014. Vol. 16 (3). P. 507–526.

DIGITAL FOOD CULTURE: CULTUROLOGICAL ANALYSIS EXPERIENCE

Kalabura Taras – postgraduate student, PVNZ
«Kyiv University of Culture», Kyiv, Ukraine

Modern processes of knowledge production and power struggles around the world link food and digital culture, giving cultural studies scholars reason to pay attention to the differences, parallels, and overlaps between food and digital products. Culturological analysis of digital nutrition is being done in particular with the purpose of detecting its impact on everyday life. It is affirmed that the culture of nutrition in the digital era focuses on the questions of power and inequality, and it is displayed on the everyday politics of the digital nutrition with the corresponding social, economic and ethical consequences. The article highlights the key issues, introduces the concepts and theoretical debates that drive this research. Besides, the impact of COVID-19 on food culture is examined, which has exposed and in some cases even exacerbated existing inequalities in the accessibility, socialization and economics of food. Indeed, the existential proximity between food and digital culture cannot be overstated. Digital technologies today have a significant impact on the entire life cycle of food, from production to consumption, representation, and everything in between. From robots, drones, and artificial intelligence tools that help farmers monitor crops and livestock health. The article also examines the issues of gastronomic tastes, culinary authority, body image, and the public's everyday interactions with food and its consumption through the prism of feminist discourse and critique of neoliberal capitalist cultural policy.

Key words: digital food culture; digital technologies; power; inequality; cultural critique; corporeality; COVID-19.

Надійшла до редакції 09.08.2024 р.

УДК 316.7:392]:393:388 (=161.2).3](477)

КУЛЬТУРА В ДОБУ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ : КОМУНІКАТИВНА СПЕЦИФІКА ІННОВАЦІЙ

Вікторія Охримович – аспірантка кафедри психології та гуманітарних дисциплін,
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв, Київ
<https://orcid.org/0009-0005-9654-1120>
DOI: <https://doi.org/dkr3123.vokhrymovych@dakkkim.edu.ua>

Висвітлюється вплив комунікативних інновацій епохи Інтернету на соціокультурні процеси. Досліджено еволюцію комунікативних інструментів, що зумовлює трансформації в культурному вираженні, соціальних структурах та ідентичності, формуючи майбутнє культурного виробництва та поширення культурних наративів. Розглянуто як цифрові технології сприяють змішуванню культурних кодів, відображаючи тенденції глобалізації. Зауважено, що вказана гібридизація збагачує культурне середовище, але, водночас, викликає занепокоєння щодо т. зв. «ерозії» ідентичності, через переважання у дигітальному середовищі наративів домінуючих культур, що призводить до потенційних аксіологічних конфліктів між традиційними та сучасними підходами. З огляду на результати дослідження констатується, що штучний інтелект, попри свої переваги, створює ризики для соціокультурного і когнітивного благополуччя, змінюючи фундаментальні принципи комунікації та культурного обміну. Зроблено висновок, що Інтернет-технології ставлять суспільство перед необхідністю балансувати між інноваціями та збереженням культурної спадщини.

Ключові слова: комунікація, Інтернет-комунікація, штучний інтелект, ШІ-технології, ЧатGPT, дигітальні повідомлення, онлайн-спілкування, коди культури, культура спадщина.

Постановка проблеми. У добу стрімкого розвитку Інтернет-технологій культура зазнає глибоких трансформацій, що стосуються не лише способів комунікації, а й самої сутності культурних процесів. Цифрові технології змінюють взаємодію людей, створюють нові форми виразу, перерозподіляють інформаційні потоки та впливають на формування колективної та індивідуальної ідентичності. Інтернет-технології стають потужними інструментами створення культурної продукції, комунікації та споживання, що породжує нові культурні явища, а також змінює соціальні структури і соціокультурні практики. У цьому контексті важливим є аналіз специфіки комунікативних інновацій, адже нові технології не лише модернізують засоби передачі інформації, але й кардинально трансформують сам процес комунікації, його швидкість, обсяг та характер.

Останні дослідження і публікації. Дослідження впливу Інтернет-технологій на культуру та

комунікацію охоплює широкий спектр міждисциплінарних питань, що перебувають у фокусі уваги представників культурології, соціології, філософії, медіазнавства й інших наук, інтеграція теоретико-методологічних позицій яких спрямовує до виникнення та автономізації таких новітніх напрямів дослідження як цифрова гуманітаристика та Інтернет-студії. Нові комунікаційні стратегії та особливості адаптації традиційних культурних практик до цифрових форматів вивчали А. Чібалашвілі, С. Коноплицький, Т. Пода, D. Baidoo-Anu, L. Owusu-Ansah та ін. Осмислення загальних питань комунікації в добу Інтернет-технологій представлено роботами Ж. Денисюк, О. Бегерської та ін. Культурологічну роль традиційних способів комунікації, зокрема, епістолярію досліджували вітчизняні науковиці Л. Морозова, К. Павелко та ін.

Треба наголосити, що у зазначеному міжнауковому колі активно вивчається роль штучного інтелекту у формуванні нових культурних продуктів та комунікативних стратегій, що виникають у дигітальному середовищі. Серед відомих науковців і концепцій, що стосуються цієї тематики, варто виділити дослідження інтеракцій ШІ і людства в епоху Нових медіа, які висвітлюються у працях О. Романчука. Крім того, зі стрімким розвитком інновацій актуалізується проблематика дослідження емоційного штучного інтелекту (EAI), що розробляється українськими вченими С. Дерев'янком, Ю. Примаком, І. Ющенком. У їх роботах засвідчується, що в практичному плані застосування емоційний штучний інтелект – найбільш перспективний у соціальній галузі. Переваги емоційного ШІ також вивчає і низка зарубіжних вчених – А. Mainville, M.S Cataleta, P. O. Reyes та ін.

Мета статті – виявити специфіку комунікативних інновацій у добу Інтернет-технологій та дослідити їх вплив на культурні процеси.

Методи дослідження. Згідно вказаної мети у роботі використано такі методи: теоретичний аналіз наукових джерел із проблематики дослідження, систематизація, класифікація, порівняння, культурологічний, семіотичний, семантичний аналіз, узагальнення проаналізованих даних, експеримент.

Вклад матеріалу дослідження. Культура в епоху Інтернету характеризується розвитком нових комунікативних стратегій, що включають адаптацію традиційних культурних практик до цифрових форматів (інтерактивні виставки, онлайн-музеї, цифрові театри тощо) та передбачають відсутність прив'язки комунікації користувача до місця та часу. Варто зауважити, що такі специфічні фактори, як: анонімність, поліфонічність, симультанність, добровільність встановлення контактів, багатоетапність і можливість швидкої відповіді впливають на активізацію комунікації в Інтернет-просторі та є її характерними особливостями. Вказані тенденції, в свою чергу, визначають нові стратегії самовираження, соціалізації та обміну культурною продукцією. Саме завдяки соціальним мережам, блогам, онлайн-платформам та стрімінговим сервісам культурні продукти (музика, кіно, література, інші зразки різних видів мистецтв) стають доступнішими, а процеси їх створення і поширення значно спрощуються та демократизуються.

До прикладу, в Україні розповсюдженими освітніми практиками є майстер-класи з народних ремесел (навчання традиційним технікам вишивки, ткацтва, гончарства) та кулінарні курси, що транслуються через платформи YouTube, Zoom та ін. Невдовзі, у 2025 році відкриється перший в світі музей мистецтва штучного інтелекту DATALAND й, одночасно, освітня онлайн-платформа, де планується не лише зберігати великі набори природних даних, але й створювати інтерактивні виставки згенерованого мистецтва (Лос-Анджелес, США).

Слід також відмітити, що цифрові технології завдяки своїй специфіці підтримують двосторонній зв'язок і взаємодію між користувачами. Спільноти формуються не за географічною ознакою; вони об'єднують людей зі всього світу через спільні інтереси, ідеї чи приналежність до субкультур, що призводить до змішування культурних кодів. Такими прикладами змішування кодів є поєднання алфавітів та мультілінгвізм у текстах. Здебільшого, це відбувається одночасно з культурною адаптацією англіцизмів (як зразок такої адаптації – денгліш). Згадаємо також використання універсальних емодзі або GIF-анімацій в онлайн-спілкуванні.

Вищезазначені приклади є відображенням глобалізації, яка впливає на появу нових форм комунікації в Інтернет-просторі. Очевидно, що внаслідок створення за допомогою Інтернет-технологій нових культурних, соціально-комунікативних платформ – традиційні форми комунікації трансформуються в динамічні та інтерактивні формати. Таким чином, Інтернет сприяє виникненню нових форм комунікації, що мають значний вплив на способи сприйняття та інтерпретації культурних повідомлень та на структуру мовлення.

Досліджуючи соціокультурний контекст адаптації традиційних форм комунікації до цифрових, висвітливо процеси трансформації комунікативної взаємодії у компаративному аналізі мов культури та способів комунікації, представлених у листуванні як епістолярному жанрі або класичних творах літератури (наприклад, XVIII – XX ст.) та у дигітальних повідомленнях сучасного Інтернет-спілкування.

З огляду на проведений семіотичний та семантичний аналіз виявлено, що формальність мови минулих століть підтримувала дистанцію між адресатами. Навіть у близьких стосунках застосовувались розлогі мовні конструкції (що нині сприймаються як застарілі), що несли аксіологічну функцію в аспекті прояву поваги та уваги, а їхній вибір, насамперед, залежав від соціального статусу адресата: «Мій дорогий друг», «Вельмишановний пане», «З найглибшою повагою», «Ваш вірний і покірний слуга» тощо. Особисті листи нерідко містили детальний опис місць, людей, подій і емоцій адресанта, що, відповідно, додавало текстам культурної ваги. Підкреслює цю особливість в своєму дослідженні культурологиня Л. Морозова, яка відмічає: «Якщо до кола інтересів письменника входить образотворче мистецтво, то його листи вирізняються диференційованістю і концептуальністю при зоровому сприйнятті предметів, що спричиняє появу деталізованого опису, насиченого яскравими епітетами, порівняннями, метафорами, тобто естетична оцінка розширюється за рахунок сенсорних оцінок» [6; 116].

Зважаючи на вищевикладене, очевидно, що листування в минулі епохи було способом не лише поділитися інформацією, а й створити яскравий образ для адресата, особливо, в особистих (наприклад, романтичних) листах. Це пояснюється тим, що у попередні століття притаманним було використання витончених способів висловлення почуттів. Зокрема, листи кохання мали високий емоційний тон, могли бути драматичними, риторичними, з елементами меланхолії або піднесеності. До того ж, письменники XVIII століття, як-от Самюел Річардсон (Англія) та Жан-Жак Руссо (Франція), нерідко спеціально показували в своїх творах важливість листування для вираження почуттів та ідей. Їхні герої часто писали одне одному в подібному стилі, що увічнило епістолярний жанр у літературі та культурно-історичній пам'яті про минулі епохи, відповідно.

Відтак, із культурологічного ракурсу розгляду мов культури і способів комунікації зазначимо, що листування є на нинішній день цінним джерелом для дослідників. Зокрема, варто звернути увагу на функцію листів у збереженні нематеріальної спадщини, інтерпретуванні історичних подій або біографічних фактів відомих особистостей, які розкривають додаткові контексти їх творчості тощо. У сукупності ці дані дали гуманітаристиці новий метод дослідження – метод культурологічного коментаря, що використовується науковцями.

У той самий час, розглядаючи інший спосіб комунікативної взаємодії – мову онлайн-спілкування, треба зазначити, що тут спостерігаємо використання абсолютно протилежної комунікативної стратегії, порівняно з листуванням XVIII – XX ст.

На відміну від епістолярного жанру, у певній мірі штучно сповненого культурними сенсами, у ситуації Інтернет-комунікації, навпаки, – вбачається своєрідне штучне «розрідження» думки. При обміні цифровими короткими повідомленнями змінюється лексика, листи в Інтернеті стають дедалі коротшими, структурно простішими та менш формальними, слова підміняються образами-картинками (заради пришвидшення висловлювання). Відтак, ніби втрачається культурна вага повідомлення при збереженні його інформативності. Крім того, прогресування тенденції спрощення комунікативних прийомів спостерігається на тлі розвитку ШІ. Попри ускладнення процесів машинного навчання (зادля набуття ідеального, заданого людиною результату) зауважимо про стрімке наближення мови онлайн-комунікації до розмовної з додаванням візуального компоненту.

Назвемо об'єктивні фактори технологічного прогресу, які на це вплинули. По-перше, Інтернет-спілкування часто передбачає негайну або, принаймні, швидку відповідь, що притаманне для синхронного типу комунікації. Це змінило ритм листування: очікування скоротилося з днів чи тижнів (порівняно з епістолярною традицією асинхронною за своїм типом) до хвилин або секунд. По-друге, змінився світ, і в епоху демократії соціальний статус у неформальному спілкуванні набув неважливого контекстуального значення. Щоб підкреслити неформальність ситуації користувачі зазвичай пишуть короткі речення замість повного звернення. Наприклад: «Привіт, як справи?» може бути просто: «Як ти?» або «Як справи?». По-третє, науковиці І. Андрійчук та О. Бегерська відзначили таку особливість спілкування в мережі, як «компенсаторну віртуальну емоційність» [1; 2] при використанні у комунікації спеціальних засобів та інструментів для передачі емоцій.

Наприклад, для компенсації тембру з метою емоційного підсилення і акцентування уваги на певному фрагменті висловлювання у віртуальному спілкуванні використовуються великі літери та нетипові способи пунктуації. Зокрема, написання слів великими літерами часто означає обурення або захоплення (наприклад, «ВАУ, ЦЕ ПРОСТО НЕЙМОВІРНО!»). Пунктуація може повторюватися для додаткової виразності (наприклад, «Так, звісно!!!!»).

Відправлення гіперпосилань та медіавкладень (фотографій, GIF-файлів, відео та аудіоповідомлень) також стало звичною частиною спілкування в Інтернеті. Додається ніби новий вимір для трансляції інформації та емоцій, коли думка виражається не в друкованому форматі, а аудіально або іконічно – картинкою, візуально. Приміром, для передачі емоцій активно використовуються емодзі (😊, 😊, ❤️) та

емотикони (наприклад, :-)) або :-(). Вони допомагають передати настрій, інтонацію та емоційний підтекст повідомлення, що раніше досягалося описовими фразами або спеціальною лексикою.

Крім того, при онлайн-спілкуванні на нинішній день набуло загального розповсюдження використання акронімів, що дозволяє зекономити час та зусилля. Абревіатури «LOL» (laugh out loud), «OMG» (oh my God) стали загальноприйнятими для передачі певної емоції. Фраза «Зараз зайнята, напишу пізніше, ОК?» трансформувалася у «Зарз зан напш пізн, ок?». Замість «дякую» просто «дя» або «тхнкс».

Розповсюдженим способом комунікації є використання сленгу та мемів, які часто походять із популярних культурних контекстів. Наприклад, відповідь на хорошу новину може виглядати як «Топчик!» або може використовуватися візуал- або гіф-анімація з відомого серіалу або фільму, які називаються мемами.

Ж. Денисюк у своїй праці про функціонування Інтернет-мемів у масовій культурі писала наступне: «Фактично мем є знаком, який містить певну інформацію і, циркулюючи просторами, <...> стає певним кодом, що виражає магістральний сенс і під час комунікації стає своєрідним маркером ставлення комуніканта до тієї чи іншої актуальної проблематики» [3; 5].

Проаналізували даний феномен, можемо також зробити висновки, що люди обмінюються інформацією через меми, які вже є в певному ком'юніті, де цінності та життєві позиції користувачів збігаються. При цьому, важливими каналами комунікації для сучасних ком'юніті, а також платформами для розповсюдження усіх згаданих вище новітніх способів вираження думки є соціальні мережі, що сформувалися і розвиваються завдяки прогресу Інтернет-технологій.

Звертаючи далі увагу на проблематику впливу штучного інтелекту на комунікативні функції людини треба зауважити, що ця тема містить у собі характеристику змін, які позначилися як на когнітивних процесах, так і культурному контексті спілкування. Поза сумнівом, швидкісний обмін інформацією, короткочасність уваги та синхронізація з іншими користувачами впливають на формування нових форм мислення (ці питання, навіть, досліджують експерти з медицини, оцінюючи наслідки для когнітивної та емоційної сфери людини). З одного боку, ШІ (зокрема, ЧатGPT) значно спрощує завдання формулювання текстів, а з іншого – його використання може призводити до зниження ролі розумових процесів, пов'язаних із пам'яттю, мовою та творчістю, що мають культурно та соціально важливе значення.

До прикладу, традиційно написання привітання, особливо з нагоди святкової події, вимагало від людини залучення спогадів, особистих емоцій, а також індивідуального підходу до формулювання думок. Цей процес виконував не лише практичну, а й культурну функцію, оскільки допомагав зміцнювати міжособистісні зв'язки. Якщо казати практично, то ЧатуGPT надається промпт: «напиши привітання з Днем народження друга музиканта-блогера» і за секунду маємо текст-привітання: «Друже, вітаю з Днем народження! Бажаю тобі натхнення та безмежної енергії для нових музичних звершень і крутих блогів! Нехай кожна нота, кожне слово і кожна ідея знаходить відгук у твоїх слухачів і підписників. Твоя творчість заряджає, твої відео надихають, а твоя музика додає драйву. Вперед до нових висот і яскравих моментів!»

Таким чином, наразі відмічаємо процеси трансформації комунікативних функцій і культурних цінностей у спілкуванні. Інструменти ШІ, надаючи шаблони, позбавляють людину необхідності індивідуальної креативної роботи, замінюючи її алгоритмічним підходом. Існують також психологічні та когнітивні наслідки: коли ШІ бере на себе процес текстотворення, це зменшує кількість когнітивних викликів, з якими людина стикається під час мислення і формулювання думок. Активація зон мозку, відповідальних за збереження, відтворення та відновлення спогадів і асоціацій, які зазвичай переходять у ностальгію і формують емоційні зв'язки, може значно знижуватися.

Унаслідок цього спрощене створення текстів за допомогою ШІ може вплинути на якість соціальної взаємодії. Адже написання власного привітання – це не лише вираження почуттів, а й жест уваги, що показує важливість іншої людини. У випадку, коли текст створений машиною, цей процес стає менш автентичним, що може призвести до поступового зниження емоційної близькості, соціальним наслідком якої може стати відчуження у міжособистісній комунікації. Відтак, автоматизація соціально-комунікативних актів, що зазвичай вимагають часу й уваги, може призвести до поверхневості взаємин, створюючи певну емоційну порожнечу.

До вищевказаного треба додати, що складання текстів, які відображають особистий досвід на основі спогадів та символічних деталей, має також культурну функцію. Текстотворення сприяє збереженню колективної пам'яті, оскільки через написані тексти (наприклад, листи, художні твори) нащадкам передається досвід попередніх поколінь та розкриваються елементи культурного контексту тієї чи іншої епохи. Коли ШІ перебирає на себе цей процес, цей зв'язок із культурною спадщиною стає механічним, позбавляється індивідуальної пам'яті, що може знецінити значення текстів у передачі культурної ідентичності, а відтак, негативно вплинути на механізми соціокультурної спадковості та формування колективної пам'яті, в цілому.

Висновки. Культурологічний кроссекторальний аналіз свідчить, що комунікативні інновації доби

Інтернет-технологій мають значний вплив на перебіг соціокультурних процесів. Із еволюцією засобів комунікації безпосередньо пов'язана трансформація форм культурного вираження, соціальних структур та ідентичності, що дозволяє констатувати актуальний стан та визначити перспективи використання Інтернет-технологій у створенні та поширенні культурної продукції. Цифрові технології призводять до змішування культурних кодів, при якому культурна комунікація стає відображенням глобалізаційних тенденцій. Цей процес має як позитивні, так і негативні наслідки.

З одного боку, відбувається збагачення культурного середовища шляхом міксування західних естетичних шаблонів із локальними культурними елементами. Наприклад, жест-емодзі «рокерська коза» та український прапор (який має на меті демонстрацію патріотичного настрою з рок-н-рольним відтінком) чи аватарки в стилі аніме в традиційному українському вбранні сприяють адаптації на національному рівні культури глобалізованого типу при насиченні зазначених зразків українськими символами. Така адаптація має амбівалентний характер, адже в свою чергу, допомагає й українцям ефективніше презентувати свою ідентичність на світовій арені та полегшує міжкультурний діалог.

З іншого боку, – існує і загроза розмивання ідентичності, коли наративи домінуючої культури превалюють. Це може призводити до конфлікту цінностей і протиріч між традиційними та сучасними підходами. До прикладу, паралельно з прийняттям англійської мови як міжнародної мови комунікації існує заборона довільного використання в академічних текстах англіцизмів. В культурі повсякденного спілкування реакція на заміщення окремих слів, термінів на англіцизми також може викликати неоднозначну реакцію, через залежність від розуміння контексту використання тих чи інших неологізмів та рівня обізнаності з англійською мовою, що створює комунікативні проблеми, особливо, між різними поколіннями. Аналогічно, це стосується й інтерпретації сучасних мовних кодів культури, представлених візуально в он-лайн спілкуванні у дигітальному середовищі, – емодзі, емотиконів, аббревіатур, скорочень, нетипової пунктуації, мемів, гіфків тощо.

Крім того зауважимо, що сучасні Інтернет-технології, у т. ч. ШІ, попри значні переваги, несуть потенційний ризик для когнітивного і соціокультурного здоров'я суспільства, змінюючи фундаментальні основи людської комунікації та культурного обміну. Таким чином робимо висновок, що Інтернет-технології змінюють не лише комунікативні моделі, а й ставлять перед суспільством нові виклики в контексті збереження національних кодів культури та ідентичності, а отже традиційних цінностей і культурної спадщини, в цілому.

Список використаної літератури

1. Андрійчук І. Психологічні чинники спілкування студентської молоді в Інтернет просторі. *Наук. часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки*. 2021. Вип. № 13 (58). С. 5-16. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2021.13\(58\).01](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2021.13(58).01).
2. Бегерська О. В. Особливості інтернет-комунікації. *Київський національний лінгвістичний університет. Проблеми семантики слова, речення та тексту*. 2017. № 38. С. 17-20.
3. Денисюк Ж. З. Інтернет-меми у вимірі масової культури. *Культура і сучасність : альм.*, 2022. № 2. С. 3–8.
4. Дерев'яно С., Примак Ю., Ющенко І. Штучний інтелект та емоційний штучний інтелект як феномени сучасної когнітивної психології. *Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія : Психологія*. 2020. Вип. 11. С. 115-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoapp_2020_11_21.
5. Коноплицький С. Соціальні аспекти комунікації в мережі Інтернет: феноменологічний аналіз: автореф. дис.... канд. соціол. наук: 22.00.01 Київ, 2007. 17 с.
6. Морозова Л. Письменницький епістолярій у системі літературних жанрів : автореф. дис.... канд. філол. наук : 10.01.06. Київ. 2006. 224 с.
7. Павелко К. Культура повсякденності та художнє життя Польщі у творчій біографії М.І. Глінки : автореф. дис.... канд. культурології : 26.00.01. Київ, 2020. 297 с.
8. Пода Т. Проблеми етики та виклики, пов'язані із застосуванням технологій штучного інтелекту в сучасному мистецтві. *Сучасне мистецтво: зб. наук. пр. № 19*. 2024. С. 39–54. URL: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.19.2023.294893>.
9. Романчук О. Штучний інтелект в епоху нових медій. *Вісник Львів. ун-ту. Серія : Журналістика*. 2018. № 44. С. 179-188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Jur_2018_44_23.
10. Чібалашвілі А. Штучний інтелект у мистецьких практиках. *Сучасне мистецтво: зб. наук. пр.* 2021. № 17. С. 41–50. URL: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.17.2021.248425>.
11. Baidoo-Anu D., Owusu-Ansah L. Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning. *Journal of AI*, 2023. 7 (1). P. 52-62.
12. Cataleta M. S. Creating emotional artificial intelligence Artificial intelligence vs human intelligence. 2021. P. 107-116.
13. Mainville A. Creating emotional artificial intelligence. 2017. 198 p.
14. Reyes P. O. What kind of «intelligence» is Artificial Intelligence? *Cárdenas, Metafísica y Persona*. 2023. № 30. P. 39-48
15. Tuomi I. The Impact of Artificial Intelligence on Learning, Teaching, and Education. Policies for the future, 2018. EUR 29442 EN, Publications Office of the European Union. 44 p.

References

1. Andriychuk I. Psychological factors of students' communication in the Internet. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 12. Psychological Sciences*. 2021. Issue 13 (58). P. 5-16. URL: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2021.13\(58\).01](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series12.2021.13(58).01) [in Ukrainian].
2. Beherska O. The peculiarities of Internet-communication. *Kyiv National Linguistic University, Problems of word, sentence and text semantics*. 2017. No. 38. P. 17-20 [in Ukrainian].
3. Denysiyuk Zh. Internet memes in the dimension of mass culture. *Culture and Modernity: an almanac*. 2022. № 2. P. 3–8.
4. Derevianko S., Prymak Y., Yushchenko I. Artificial Intelligence and Emotional Artificial Intelligence as Phenomena of Modern Cognitive Psychology. *Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Series: Psychology*. 2020. Issue 11. P. 115-119. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoapp_2020_11_21.
5. Konoplytskyi S. Social aspects of communication on the Internet: a phenomenological analysis: dissertation of the candidate of sociological sciences: 22.00.01. Kyiv, 2007. 17 p.
6. Morozova L. Writer's epistolary in the system of literary genres : dissertation of the candidate of philology: 10.01.06. Kyiv. 2006. 224 p.
7. Pavelko K. Culture of everyday life and artistic life of Poland in the creative biography of M.I. Glinka: PhD thesis : 26.00.01. Kyiv, 2020. 297 p.
8. Poda T. Ethical issues and challenges related to the use of artificial intelligence technologies in contemporary art. *Contemporary art: a collection of scientific papers*. 2024. № 19. P. 39–54. URL: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.19.2023.294893>
9. Romanchuk O. Artificial intelligence in the era of new media. *Bulletin of Lviv University. Series: Journalism*. 2018. № 44. P. 179-188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Jur_2018_44_23.
10. Chibalashvili A. Artificial intelligence in artistic practices. *Contemporary art: a collection of scientific papers*. 2021. № 17. P. 41–50. URL: <https://doi.org/10.31500/2309-8813.17.2021.248425>
11. Baidoo-Anu D., Owusu-Ansah L. Education in the Era of Generative Artificial Intelligence (AI): Understanding the Potential Benefits of ChatGPT in Promoting Teaching and Learning. *Journal of AI*. 2023.7(1). P. 52–62.
12. Cataleta M. S. Creating emotional artificial intelligence Artificial intelligence vs human intelligence. 2021. P. 107-116.
13. Mainville A. Creating emotional artificial intelligence. 2017. 198 p.
14. Reyes P. O. What kind of «intelligence» is Artificial Intelligence? *Cárdenas, Metafísica y Persona*. 2023. № 30. P. 39-48.
15. Tuomi, I. The Impact of Artificial Intelligence on Learning, Teaching, and Education. Policies for the future, 2018. EUR 29442 EN, Publications Office of the European Union. 44 p.

CULTURE IN THE AGE OF INTERNET TECHNOLOGIES: COMMUNICATIVE SPECIFICITY OF INNOVATIONS

Viktoriiia Okhrymovych – postgraduate student
of Department of Psychology and Humanities
of the National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv

The article explores the profound impact of Internet-era communication innovations on sociocultural processes. It examines the evolution of communicative tools, which drive transformations in cultural expression, social structures, and identity, shaping the future of cultural production and the dissemination of cultural narratives. The study highlights how digital technologies facilitate the blending of cultural codes, reflecting globalization trends. It notes that such hybridisation enriches the cultural environment while raising concerns about the so-called «erosion» of identity due to the dominance of narratives from hegemonic cultures in the digital sphere, potentially leading to axiological conflicts between traditional and modern approaches. Based on the study's findings, it is concluded that artificial intelligence, despite its advantages, poses risks to sociocultural and cognitive well-being by altering the fundamental principles of communication and cultural exchange. The article argues that Internet technologies compel society to balance between innovation and the preservation of cultural heritage.

Key words: communication, Internet communication, artificial intelligence, AI technologies, ChatGPT, digital messaging, online communication, cultural codes, cultural heritage.

UDC 316.7:392]:393:388(=161.2).3](477)

CULTURE IN THE AGE OF INTERNET TECHNOLOGIES: COMMUNICATIVE SPECIFICITY OF INNOVATIONS

Viktoriiia Okhrymovych – postgraduate student of Department of Psychology and Humanities
of the National Academy of Culture and Arts Management, Kyiv

The aim of the article is to analyse the specifics of communicative innovations in the age of Internet technologies and to explore their impact on cultural processes.

Results. By studying the socio-cultural context of the adaptation of traditional correspondence formats to digital ones, it was possible to highlight the processes of transformation of communicative interaction in a comparative analysis of cultural languages and modes of communication presented in correspondence as an epistolary genre or classical works of literature and in digital messages of modern Internet communication. Accordingly, it should be noted that despite its significant benefits, AI changes the fundamental basis of human communication and cultural exchange.

Research methodology. The following methods were used in the study: theoretical analysis of scientific sources on the research topic, systematization, classification, comparison, cultural, semiotic and semantic analysis, generalization of the analysed data, and experiment.

Novelty. The novelty of the research includes the clarification of influence and a significant impact of AI tools and communication innovations in the Internet age on the course of socio-cultural processes.

The practical significance. The obtained result makes it possible to understand that textual creation contributes to the preservation of collective memory, as written texts (e.g., letters, works of art) convey the experience of previous generations to descendants and reveal elements of the cultural context of a particular era. When AI takes over this process, this connection with cultural heritage becomes mechanical, deprived of individual memory, which can devalue the importance of texts in transmitting cultural identity, and thus negatively affect the mechanisms of socio-cultural heritage and the formation of collective memory.

Key words: communication, Internet communication, artificial intelligence, AI technologies, ChatGPT, digital messaging, online communication, cultural codes, cultural heritage.

Надійшла до редакції 23.11.2024 р.

УДК 008:27-1-526.62:7.04

ДЕМОКРАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕОРІЇ ІКОНИ

Тіна Мосякіна – аспірантка кафедри культурології,
спеціальність 034 «Культурологія»,
Національний університет «Кієво-Могилянська академія», м. Київ
<https://orcid.org/0000-0002-4727-8099>
DOI
t.mosiakina@ukma.edu.ua

Статтю присвячено виявленню впливу теорії ікони на філософську думку щодо цінності кожної особистості та прав людини, що є визначальною для європейської цивілізації. Окреслюються основні складові теорії ікони: статична та динамічна, що розгортають проблематику образу і подоби в православному вченні. Виокремлюється зв'язок статичної та динамічної складових із кенозисом та теозисом відповідно. Аналізується вплив теорії ікони на персоналізм та сучасні демократичні цінності європейської цивілізації.

Ключові слова. Ікона, релігія, культура, іконографія, іконологія, християнська антропологія, теологія, культурний вимір, міждисциплінарність, культурні проблеми

Постановка проблеми. Виклики демократії сьогодення ставлять питання гостро та змушують шукати все нові підвалини та корені специфічно європейського розуміння світу, місця людини у ньому та суспільних відносин. Уся складність концептів та визначень, пов'язаних із людською гідністю та правами людини, розкривається калейдоскопом саме через християнське віровчення.

У православній ойкумені ж визначальним ядром християнської практики є вшанування ікон. Вшанування образів Христа, Богородиці, святих, сцен з Євангелія, Старого та Нового Завіту є відданням шани першообразу, тобто Живому Богові.

Із ранньохристиянських часів образ не лише ставав «книгою для неписьменних» за словами І. Дамаскіна, але й мав той визначальний вплив на світосприйняття, що допомагав віруючому вірити цілісно, усією істотою, а не лише обмежено-розумово, виконуючи зокрема й катарсичну функцію [7; 4]. Остаточне оформлення розвинутої теорії ікони відбулося у VIII ст. після численних іконічних суперечок. У подальшому вплив на мистецьку, мистецтвознавчу та філософську думку теорії ікони є малодослідженим та потребує вивчення.

Аналіз останніх досліджень. Теорію ікони досліджувало чимало богословів та філософів. Зокрема, найвизначнішими здобутками останніх десятиліть можна вважати розвідки Х. Яннараса у книзі «Особистість та Ерос», де він визначає зв'язок між еротичним та іконічним; статтю Г. Померанца «Іконологічне мислення як система та діалог семіотичних систем», де розглядається специфічна іконологічна мова, а також іконічне як художній ідеал поведінки, що заторкує зрозумілу усім естетичну сторону буття.

Помітним внеском у дослідження теорії ікони є монографія В. Лепакіна «Ікона та іконічне», де автор прослідковує витоки походження ікони, складну систему теоретичних побудов, вплив іконічної думки на філософські відкриття часів кристалізації християнських догматів. Особливим, новаторським внеском відрізняється теорія ікони католицького філософа та богослова Жана-Люка Маріона у роботі «Ідол та дистанція». Вдало виводячи струнку теорії відмінності між іконою та ідолом, автор визначає зв'язок із руйнацією ідола Бога, тобто усталеного образу та іконічного як постійною відритістю до нового, до суб'єкта, а не об'єкта людсько-божественних стосунків. Іконічне та нескінченне схожим чином